

DE BLADWIJZER

Bomenstichting Zutphen e.o.

Juli 2020 jaargang 18 nr. 3

LOPENDE ZAKEN – een greep uit onze activiteiten.

1. Meidoorns in de Kloostertuin aan de Rosmolensteeg. De Bomenstichting heeft op 15.3.20 een uitgebreide zienswijze ingediend naar aanleiding van een kapaanvraag op 25.2.20 betreffende twee meidoorns in Kloostertuin aan de Rosmolensteeg. Wij hebben ons tegen deze kap om diverse redenen verzet.

In het kort:

a. Het betreft hier een (recent) historische binnentuin. Alle vier in de rechthoekige perken geplante meidoorns moeten gehandhaafd blijven.

b. De (oudste) exemplaren zijn inmiddels zo'n 60 jaar oud zijn en verkeren in een uitstekende conditie.

c. Alle vier bomen zijn beeldbepalend voor de Kloostertuin en hebben een contemplatieve uitstraling en een rustgevend en verstillend effect.

d. Door de aanleg van een terras t.b.v. de uitbating van een Horecagelegenheid zal de rust in de Kloostertuin per definitie zal worden aangetast. De bomen vormen in die nieuwe situatie daarom een noodzakelijk tegenwicht.

e. De bomen geven een welkome schaduw voor de gasten tijdens warme zomerdagen.

Op 31 maart jongstleden heeft de gemeente onze zienswijze gevolgd en de kapaanvraag van twee meidoorns afgewezen. De bomen mochten dus niet worden gekapt. Tot onze ontsteltenis echter zijn eind april de overige bomen in de binnentuin wel gekapt! Voor die bomen was geen kapvergunning aangevraagd, maar mochten ons inziens niet zonder vergunning worden gekapt. Wij hebben dit slechte nieuws bij de gemeente gemeld die vervolgens een onderzoek heeft ingesteld, waarvan de uitkomst nog niet bekend is.

2. In de kwestie van de beeldbepalende Kastanjeboom aan de IJsselkade, hebben wij ons na rijp beraad niet verzet tegen het kappen van deze boom, maar waren we het niet eens met de door de gemeente gehanteerde noodkap. Daardoor zijn de gemoederen behoorlijk opgelaaid. Wij vinden dat de gemeente de gewone kapprocedure had moeten volgen zodat andere belanghebbende Zutphenaren zich tegen die kap konden verzetten en er zodoende meer discussie zou zijn geweest. Volgens ons was er geen sprake van direct gevaar en heeft de gemeente zich te veel laten leiden door (vanwege de kwestie van de Kastanje aan de Rijkshage ingegeven) angst.

3. Wij hebben overleg gehad met de provincie en de gemeente over de voorgenomen vervanging van de Spikerpadbrug. Daarbij zou een aantal eiken moeten sneuvelen. Alle visies en opties zijn

op een rijtje gezet. Daar is uitgekomen dat er in elk geval nooit meer dan 3 bomen aan Warnsveldse zijde zullen hoeven te worden gekapt, ook niet als de boom aan de Zutphense zijde wordt gespaard. Vermoedelijk zullen slechts één of twee bomen hoeven te worden gekapt, maar e.e.a. hangt af van het nog te maken 'hijspan'. De gemeente zal een vergunning verlenen waarin de provincie de intentie en een inspanningsverplichting heeft om zo weinig mogelijk bomen te kappen en waarin wordt opgenomen dat er op basis van het definitieve hijs- en kapplan nog overleg over de herplant plaatsvindt tussen provincie, gemeente en bomenstichting.

4. Op 5 juni hebben wij overleg gehad met wethouder Annelies de Jonge. Uiteraard kwam de kap van de Kastanje op de IJsselkade ter sprake, maar daarnaast zijn we het o.m. eens geworden over de noodzaak om de noodkapprocedure te wijzigen, waarbij deskundigenbericht, de inhoudelijke betrokkenheid van meerdere ambtenaren, communicatie, transparantie en verantwoording een grotere rol zullen krijgen. In (ander) regulier overleg is ook gesproken over het vervangingsplan van enkele laanstructuren. Wij zijn daarbij betrokken en kunnen daar onze invloed uitoefenen.

Ieke Vreeken

Over de weilanden hangt de geur der lindebloesems

Voortgedragen in berkjes en de geurige kamperfoelie
Door het vochtige dal waar het kristalheldere beekje
ontspringt

Dat wegvloeit in snelle kabbeling onder de bloeiende
brummels en

de hoge schaduwen van eiken, vlieren en beuken

De bosduif roekoert in de bomen van het oude
kasteel

De avondzon veegt lage, gouden strepen over de
groene weiden

Aan een landhek droomt een paard

Koeien plassen langzaam door het water

En in de oude grote kastanje, ongebroken zijn

zoetvloeiende zang preluderend,

zit de boomleeuwerik

Thomas Rap

Uitspraak gerechtshof - Kastanjeboom Rijkshage

Op 28 april 2020 heeft het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden uitspraak gedaan in de zaak over de Kastanjeboom aan de Rijkshage waarbij een Amsterdamse toerist ernstig gewond raakte toen zij werd getroffen door een grote tak die plotseling van die boom afbrak. De vrouw had de gemeente Zutphen aansprakelijk gesteld voor de schade die zij daardoor heeft opgelopen. De rechtbank had de vrouw in het gelijk gesteld, maar de gemeente was tegen die uitspraak in hoger beroep gegaan. In de uitspraak van het hof wordt de vrouw opnieuw in het gelijk gesteld. Het hof redeneert als volgt.

1. De criteria van het zogenoemde Kelderluikarrest van de Hoge Raad van 28 juni 2013 zijn maatgevend. Als iemand een situatie in het leven roept die voor anderen -bij niet-inachtneming van de vereiste oplettendheid en voorzichtigheid- gevaarlijk is, moet deze rekening houden met de mogelijkheid dat die anderen die oplettendheid en voorzichtigheid niet in acht zullen nemen, en dient deze met het oog daarop bepaalde veiligheidsmaatregelen te treffen.

2. In het geval van de Kastanjeboom was de gemeente in 2015 er in een rapport van een deskundige van boomtechnisch onderzoeks- en adviesbureau Tree-O-Logic, reeds op gewezen dat de boom in matige conditie verkeerde (: aanwezigheid van zadelzwam, de aantasting door de kastanjabloedingsziekte en het risico op stambreuk) en dat de boom nog maar een beperkte levensduur had. Kort daarop, in mei 2015, werd bekend dat de kroon van de boom geel werd, een mindere bladbezetting had en toen in een nog slechtere staat verkeerde dan een maand eerder (en ook ten opzichte van de omringende bomen).

3. Hoewel de boom direct na een inspectie op 26 mei 2015 op de kaplijst van het komende najaar is geplaatst, heeft de gemeente nagelaten aanvullende (veiligheids) maatregelen te treffen. Dit had zij wel moeten doen omdat de boom op een erg drukke publieke locatie lag: de opstapplaats voor de fluitboot. De gemeente heeft nagelaten de vele mensen die zich daar verzamelden te waarschuwen voor het gevaar dat van die boom

uitging (de boom valt om, of een deel ervan breekt af) en tot aanzienlijke letselschade zou (kunnen) leiden. De gemeente is, aldus het hof, onvoldoende doortastend geweest. Zij had kunnen kiezen voor noodkap, maar bijvoorbeeld ook voor een minder vergaande maatregel als het (tijdelijk) verplaatsen van de opstapplaats van de fluitboot in combinatie met het afzetten van het gebied rondom de boom.

4. Omdat de gemeente onvoldoende beschermde maatregelen heeft genomen, heeft zij "gehandeld in strijd met de zorgvuldigheid die in het maatschappelijk verkeer betaamt". Tot slot constateert het hof dat er een oorzakelijk verband bestaat tussen de normschending en de door de vrouw geleden letselschade. Immers, als zij wel de juiste veiligheidsmaatregelen had getroffen, dan had deze mevrouw hoogstwaarschijnlijk geen schade geleden. Conclusie: de gemeente blijft aansprakelijk voor de letselschade die de Amsterdamse toerist heeft opgelopen.

5. De gemeente heeft tegen deze uitspraak geen cassatieberoep aangetekend bij de Hoge Raad, zodat dit rechterlijk oordeel nu definitief vaststaat. Dit betekent ook dat er met het slachtoffer een schadevergoeding overeengekomen moet worden.

Wat vindt de bomenstichting?

Het oordeel van het hof is eigenlijk niet zo verrassend. Wanneer bij deskundige inspectie blijkt dat een boom dermate zwak is dat deze gevaar oplevert moet de gemeente, beschermende maatregelen nemen. Dit hoeft echter (lang) niet altijd te leiden tot het kappen van de boom. Als het gevaar door minder verstrekkende maatregelen dan het kappen van de boom kan worden afgewend, dan kan dit in bepaalde gevallen de voorkeur hebben. Van geval tot geval moeten worden bekeken wat de beste oplossing is en daar komen meestal nogal wat omstandigheden bij kijken.

Ieke Vreeken

Afstand

Ze kunnen overal opduiken waar veel insecten zijn; langs bosranden, in houtwallen, maar ook in parken en tuinen. Hoornaars staan niet te boek als agressief, de kans op een steek is klein. Maar het is oppassen in de buurt van nesten, want die worden wel fanatiek verdedigd. Het is raadzaam op afstand te blijven en het verwijderen van nesten op gevaarlijke plekken aan professionals over te laten. Individueel rond- zwerfende hoornaars zijn soms prachtig te bekijken, maar ook dan is afstand houden verstandig.

Jan Bengevoord

De hoornaar jaagt weer insecten

Bzzzzzz... een vliegende hoornaar produceert het welbekende wespengeluid, maar dan flink harder. Ook de afmeting van deze wesp, met een lijf van zo'n 3,5 centimeter, is fors. Het is de grootste wesp die we in Nederland kennen. In Gelderland, Overijssel en Flevoland is het inmiddels een vrij algemene soort, de hoornaar. Ze worden de laatste jaren overal gezien. Een zomergast die vooral vliegt van eind juli tot in oktober.

Ontzag

Holle bomen zijn als nest- plaats favoriet, maar in dorpen en steden worden ook nestkastjes uitgebouwd tot indrukwekkende nesten. Deze zomergast boezemt door z'n afmeting ontzag in, maar is aanzienlijk minder lastig dan kleinere wespsoorten. Hoornaars houden niet van zoet en belagen dan ook geen bezoekers van terrassen of ijssalons. Ze maken juist jacht op insecten, van vroeg tot laat, zelfs in de avondschemering op nachtblindertjes.

Het geheugen in hout

Een droog voorjaars een warme en natte zomer, waarschijnlijk een brede jaarring. Jaarringen weerspiegelen het verstrijken van de tijd. Bomen beginnen het groeiseizoen met grote cellen met dunne wanden, die makkelijk water transporteren, en eindigen met kleine cellen met dikke wanden, die meer stevigheid geven. De kleur verschuift daarbij van licht naar donker. De volgende lichte ring markeert het begin van het volgende groeiseizoen. Bij veel bomen worden de jaarringen naar buiten toe smaller – er is steeds meer hout voor nodig.

Jaarringen worden tot op 0,01 mm nauwkeurig afgelezen onder een microscoop met een beweegbare meettafel. Dat vereist een geoefend oog, een computer kan het niet.

Nu zie je in het veld vaak twee eiken naast elkaar die, hoewel kennelijk van dezelfde jaargang, fors verschillen in omvang. De absolute maat is niet zo interessant. Het gaat het om de jaarlijkse schommelingen.

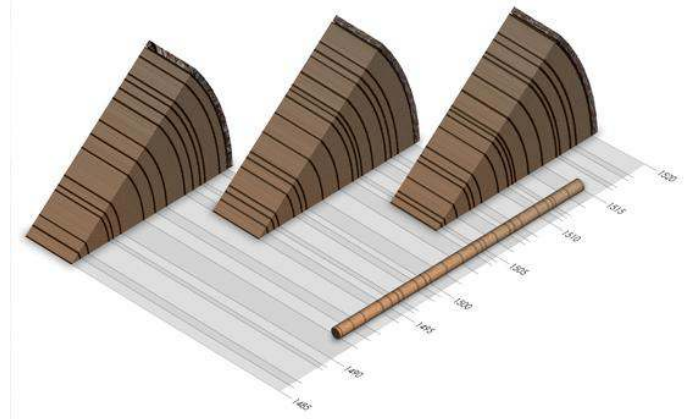
Je neemt van een boom zijn gemiddelde groei en zet daar zijn jaarcijfers op af. Dan vertonen die twee eiken, zo verschillend in omvang, precies hetzelfde patroon. Bij voldoende gegevens spreken we van een chronologie, een beschreven geschiedenis van boomgroei, per soort, per standplaats. In Wageningen werken ze aan een chronologie van grove den.

Dat begint met het nemen van een monster met een holle boor, zo dicht mogelijk bij de voet, want daar groeit een boom het langst. Met de oudste levende grove den bestrijkt je pakweg 230 jaar. Dan zoek je dennenhout met een historische achtergrond – bouwhout, heipalen of iets dergelijks. Met wat geluk overlappen de jongste jaarringen de bestaande chronologie en helpen de oudste je verder terug in de tijd. Uiteindelijk kun je nog overstappen op hout met een archeologische achtergrond, hout dat

Een rode beuk koelt net zo goed als tien airco's

De waarde van een boom is uit te drukken in water en frisse lucht. Elke grote beuk neemt per jaar 27.000 liter water op en geeft die weer af door verdamping, zo zorgen ze in de zomer voor verkoeling. Eén boom is goed voor tien airco's. De cijfers voor de vergelijking worden gegeven door de Bomenwacht Oost Gelre. De lokale bomenclub beschermt niet alleen, maar stimuleert ook de aanplant. Samen met waterschap Rijn en IJssel, de gemeente en de provincie wordt er gewerkt aan het vergroenen van bedrijventerreinen. De beuken helpen hitte-stress te voor-

bewaard is gebleven in de bodem.

Zo beschikt men in Duitsland inmiddels over een aaneengesloten chronologie van riviereiken die tienduizend jaar beslaat. In Nederland hebben we overeenkomstige gegevens over veeneiken van 3600 vóór tot 500 ná Christus.

Twee dingen nu:

- Eén: wordt ergens in de Hollandse klei een Romeins scheepswrak aangetroffen, dan kun je in de chronologie opzoeken waar en wanneer de verwerkte eiken zijn gekapt.
- Twee: uit de chronologie kun je effecten op langere termijn afleiden, veranderingen in klimaat bijvoorbeeld.

We zien in deze jaarreeksen dat er méér periodes zijn geweest met stress bij eiken, maar de afgelopen vijftig jaar eigenlijk weinig verandering. Het punt is wat wij als extreem ervaren, ervaren bomen misschien helemaal niet zo. In de zomer van 2003, hadden we extreme droogte in juli en augustus, de verwachting is dan heel smalle jaarringen zoals in 1976. Dat jaar herken je bij elke boom meteen. Maar in 2003 was niets bijzonders te zien. Dan moet je naar het voorafgaande najaar en / of het aansluitende najaar gaan kijken. Hoeveel reserves bomen konden opslaan en hoe lang ze konden doorgaan met groeien.

Al met al reageren eiken sterker op neerslag dan op temperatuur en dan vooral op winterneerslag, de voorraad waaruit ze kunnen putten. Voorlopig zeggen hun jaarringen dan ook meer over ons gerommel met het grondwater dan met het klimaat.

**Bron: Het Bomenboek
Koos van Zomeren**

komen. Vooral op zo'n bedrijfsterrein gaat het verstening tegen. Als de ondernemer de plek aanwijst, stelt de gemeente de bomen beschikbaar. De bomenwacht plant ze, het liefst op bedrijventerreinen waar het regenwater niet meer via het riool wegstroomt, maar apart wordt opgevangen. De vrijwilligers van de Bomenwacht Oost Gelre gaan met bedrijven in gesprek. Zij selecteren bomen, zoals rode beuken, die hiervoor goed geschikt zijn. Ze staan mooi tegen de gevel van bedrijfspanden en de schaduw zorgt straks voor de nodige verkoeling.

Kap 'gewenst' aan Het Boschloo en De Ploeg in Warnsveld.

In 2012 verscheen er voor het eerst een kapaanvraag voor de 24 platanen die in Warnsveld, langs 'Het Boschloo' en 'De Ploeg' staan. De reden voor deze aanvraag was dat er bij de aanplant van deze bomen in 1994, toen 20 jaar geleden een flinke soortkeuzefout is gemaakt. De bomen zijn zo snel gegroeid, dat ze al problemen veroorzaken als wortelopdruk en lichtderving.

De gemeente overwoog in 2012 de 24 platanen, op verzoek van de inwoners van "De Ploeg", te vervangen door een kleiner blijvende soort bomen. De BSZ heeft de platanen indertijd beoordeeld en het volgende geconstateerd:

- De bomen zijn nog jong, ongeveer 20 jaar;
- De bomen zijn gezond, groeien goed en hebben een goede kroonontwikkeling;
- De ruimte die de bomen ondergronds hebben, is voor "stadse omstandigheden" ruim;

- De bomen staan in een "open" bestrating bestaand uit boomspiegels met daar tussen ruimte die belegd is met tegels, waar tevens op geparkeerd wordt;
- De bomen raken nog net niet de dakranden van de aanpalende woningen.

Vreemd is, dat indertijd gekozen is om de platanen op het grote middenveld als leibomen op te zetten en de bomen dicht langs de huizen vrij te laten groeien. Volgens de BSZ had dat andersom moeten.

De BSZ heeft indertijd de gemeente geadviseerd:

- Vraag de bewoners die vervanging van de bomen willen, om een enquête te houden onder alle inwoners van Het Boschloo' en 'De Ploeg' waaruit afgeleid kan worden hoe groot het aantal bewoners is dat het eens is met de stelling '**Vervang deze bomen door een kleiner blijvende soort**'.
- Knot, als compromis, de platanen die te dicht tegen de huizen staan op een hoogte van 4 à 5 meter. Het knotten kan iedere 4 of 5 jaar worden gedaan tegelijk met het snoeiwerk aan de lei-platanen.
- Haal de drie dikke platanen op het middenveld weg, want die belemmeren de lei-platanen in hun ontwikkeling.

Op 22 november 2016 werd voor 24 platanen een tweede aanvraag ingediend door de gemeente. Op deze aanvraag is door de BSZ inhoudelijk op een vergelijkbare wijze als bij de eerste keer gereageerd.

Medio juli 2020, staan de bomen voor de derde keer op de lijst van bomen die gekapt zouden moeten worden. Als reden wordt in GeoVisia, het onderhoudsprogramma van de gemeente, in het paspoort '**maatschappelijk**' aangegeven.

Met alle voorgaande adviezen en ideeën van de BSZ over deze platanen is tot op heden niets gedaan! De BSZ heeft ook nooit te horen gekregen of er een enquête gehouden is onder de belanghebbende inwoners.

Een dezer dagen gaan we met het merendeel van ons bestuur de bomen en de situatie opnieuw beoordelen. Hopelijk kunnen we de gemeente van een advies voorzien waarmee de bewoners ook vrede hebben.

Rob Weimer

